

הלכות ציצית סימן י יא

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה סודר]

פיון שהקאטם אינה לקף לא תשיכה ולא קרינן "אשר תכסה בה"26.

26) וטליתות שאנו לובשים בשביל קיום המצוה ולא לצורך הנאה, כתב הקובץ שיעורים (ח"ב סי' כג אות ח) שהטעם שמברכים עליהן הוא לפי שיטת התוס' (שבת כט, ב ד"ה ובלבד) שכיון שיש בכך פסיק רישא שנהנה מלבישתן מתחייב בציצית. ולמעשה נשאר בצ"ע, שהרי לפי הר"ן כל שלא לובשו להנאה, אף שנהנה מ"מ פטור מציצית. ועוד הקשה, שהרי בטליתות שלנו לא נהנים מהן כלל, לא בחמה מפני החמה ולא בימות הגשמים מפני הגשמים. וכתב שצריך לומר כמו שכתב הדרכי משה (אות ו), שגם לבישה לשם כבוד [כמו לצורך מצוה] מחויבת בציצית.

[ביה"ל שם]

אף לטעמים אחרים שהביא בבית יוסף, דאפשר דדוקא דנך לבישה ולא העלאה27.

27) וכשמטעם בסדיון, כתב במשנ"ב לקמן (סי' יח ס"ק ח) שיש אומרים שאינו חייב בציצית כיון שזו דרך העלאה, והתורה לא חייבה ציצית אלא רק בדרך מלבוש או עיטוף, ויש אומרים שגם בדרך העלאה ואפילו אם רק מציע תחתיו בגד של ארבע כנפות חייב בציצית.

ובחילוק בין העלאה ללבישה כתב האילת השחר (יבמות ד, ב ד"ה ועצם), שהגדרים בכך הם, שאם הגוף מחזיק את הבגד נקרא לבישה, אבל אם אין הבגד תפוס בגוף אלא רק מונח עליו כמו שדין שמתכסה בו בשכיבה או כיפה שעל ראשו, נחשב להעלאה.

סימן יא

דיני חוטי הציצית

[משנ"ב ס"ק א]

המוצא חוטי ציצית בשוק, אפילו פסוקים ושוזורים, פסולים, דקטח איניש לעשות חוטין קצין ציצית1.

1) ואם מצא טלית מצויצת בשוק, כתב לקמן (סי' כ ס"ק ה) שהיא כשרה.

[משנ"ב ס"ק ג]

היגו מטונה ואילך, שאז היא עקר עשיית הקדילים2.

2) ולענין עשיית ציצית מחוטי צמר הנקראים פוגאן [שעברו בין שני גלגלים לנקותם והחוט יוצא מהם חלק ופשוט ואינו מגולגל, ומתפרק בנקל] האם נחשב כניפוץ שאינו צריך להיעשות לשמה או כטויה שצריכה להיות לשמה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' כו) שהוא מחלוקת הפוסקים, וסיים שבשעת הדחק המיקל יש לו על מי לסמוך. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ה) כתב שנחשב כתחילת טויה ולכן אם לא נעשה לשמה הוא פסול לציצית, אלא אם כן בשעת הטויה האחרונה יבטל מה שעשוי כבר ויחזירו לגדר שערות של צמר, ואז יגומר את הטויה מתחילה עד סוף לשם ציצית, ואם יש חשש שיערימו וישארו החוטים בטויותם הראשונה, יש להחמיר ולא לעשות מהם ציצית. ודעת הגר"ש איערבך (הליכות

שלמה תפלה פ"ג סי"ט) לגבי הניפוץ של זמנינו שמקצת הטויה נעשית בשעת הניפוץ, שלמרות שלא היתה כוונה לשמה בטויה זו, מ"מ כיון שעיקר הטויה נעשית אחר כך אין זה פוסל וכשר.

[משנ"ב שם]

וענין בפרישה בשם מהר"ל מפראג שמשכים דלקתחלה יש להחמיר לנפץ לשמה3.

3) ולענין גיזת הצמר מן הבהמה, כתב בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' כד וח"ב סי' ח) שהגר"י סאלאנטר זצ"ל דקדק לעשותה לשמה, ומסיק בשו"ת תשובות והנהגות שם, שאף על פי שיש בזה מעלה וחסידות, מ"מ מדינא אין להחמיר בכך אפילו לכתחילה.

[משנ"ב ס"ק ד]

ואפילו כדיעבד4 צריך עיין אי מהגי מתשקה5.

4) ומאימתי נקרא בדיעבד, הסתפק הכף החיים (ס"ק ג) האם לאחר שנעשה הדבר, היינו שנטווה כבר במחשבת לשמה בלי אמירה, או רק לאחר שנגמר הדבר, היינו לאחר שהטיל את הציצית בבגד.

5) ולענין תליית חוטי הציצית בבגד במחשבת לשמה בלבד, כתב בביה"ל לקמן (סי' יד ס"ב ד"ה בלא כוונה), שבדיעבד מותר ללבוש את הציצית אפילו בברכה, משום שהוא ספק ספיקא, שמא הלכה שצריך במחשבה, ואף אם צריך אמירה, שמא הלכה כהרמב"ם שלא צריך לשמה בתליית החוטים. וטעם נוסף כתב שם, שאף על פי שבטויות החוטים לא אומרים 'סתמא לשמה', מ"מ בתליית החוטים שפיר אמרין שסתמא לשמה.

[משנ"ב שם]

וענין בסימן לב סעיף ח וי"ט ובחידושי ר' עקיבא איגר שם6.

6) הרעק"א שם (ס"ח ו-י"ט) הקשה, שלכאורה יש סתירה בפסקי השו"ע, שלענין עיבוד העור פסק שם (ס"ח) שטוב להוציא בפה, ומשמע שבדיעבד כשר אפילו במחשבה [וכן כתב המשנ"ב שם ס"ק כד], ואילו לענין כתיבת תפילין וספר תורה, כתב שם (סי"ט ובי"ד סי' רעד ס"א) שצריך לומר בפיו, ומשמע שבמחשבה בלבד פסול אף בדיעבד, וכן משמע מהרמ"א שם (סי"ט), וכן כתב המשנ"ב שם ס"ק צה). והביא הרעק"א שם (סי"ט) את דעת הרדב"ז (ח"א סי' קנד) שמוקל בדיעבד בכל ענין.

[משנ"ב ס"ק ה]

ויד' בנה אפילו ליומא אהרא, דסתמא תו לשמה קאי, דכל העושה, על דעת ראשונה עושה7.

7) אמנם זה אינו אלא באדם אחד הטווה את כל החוט, אך בשני בני אדם, שהאחד מתחיל לטוות והאחר גומר, כתב בביה"ל להלן (סי' ד"ה לשמן), שלא אומרים שהשני על דעת מחשבת הראשון הוא עושה, וכמו שכתב בספר משנת אברהם (סי' יט סכ"ג) לענין כתיבת סת"ם.

והחזו"א כתב (או"ח סי' ו ס"ק י), שטויה המתחילה על ידי אדם אחד ונגמרת על ידי אדם אחר כשרה, ואף אם נגמרת על ידי גוי או אפילו על ידי מעשה קוף, כיון שמחשבת הלשמה של העובד הראשון עושה שתהיה כל הטויה כסתמא לשמה, ויתכן שיעיל גם לדעת הרמב"ם המובאת בשו"ע להלן (סי"ב).

יט באַר הגולה

ס בית יוסף

הלכות ציצית סימן י יא

שנותנין על הצואר במלכות א"י, שנקרא בערכי ש"ד, וכן בוק"א שהיו נותנין בספרד על כתפיהם, (לד) פטורים: יב מ'מלושים שבמצרים הנקראים גוחא"ש וכן מינטיג"י ודואלמני"ש וקאפטאני"ש ופיריני"ש שבתגומה, (לה) אף-על-פי שיש להם ד' כנפים, פטורים: (הגה והוא הדין מלבושים של גלילות בני אשכנז וספרד, (לו) *הואיל ואין כנפיהם עשויים שיהיו (יג) [וג] שנים לפניהם (לז) ושנים לאחריהם מכניסין זו כנגד זו, פטורים) (בית יוסף לפי סברת מהרי"ק):

יא דיני הוטי הציצית, וכו' ט"ו סעיפים:

א (א) *החוטין צריך שיהיו (ב) [ב] (ב) טוויין לשמן (הגה ויש מחמירין אפילו לנפצן לשמן, והמנהג (ג) להקל בנפרץ) (מרדכי ואגור סימן כג), (ד) *בשיאמר (ה) בתחלת

א מנחות סב, טפה ט כשמואל, הרי"ף וקרא"ש ב מרדכי הלכות ציצית

שערי תשובה

ועני בשו"ת בית-אפרים חלק א"ח סימן ה בארץ בהך סוגיא ודמנחות אם שנקיחו לקמא וכדברי הפוסקים בזה: [וג] ב' לפנינים. עב"ט. ומ"ש שבתשובת בית-יעקב לא כ"כ, נראה שלא ראה בגוף התשובה, רק מה שהעמיק בלקט-התקנה שכתב: יותר טוב להתוויר ב' ציצית לאחריו ע"י שפורכי כו'. ואמנם נראה שגם הוא לא ראה בגוף הספר, רק בפתחתו שם, כי הוא עמיק כלשון הפפתחות מש"ש, והפיתח אותו שגג וקבר שמה שכתב בהתחלת התשובה: יש נוהגין כר' שמתחלה משימין כל הציצית לפניו ואח"כ מורכין העד הא' של השלית כו', ואז הוא צריך טפי שלא יהיו נגדרין ע"ג קרקע, הוא מסתגרו ג"כ, ונשטט מנגד ציצי מ"ש: אכן משום דאז מיד בשעת ברכה מחזיר ב' ציצית לפניו, והחשש שיהיו נגדרים כו' אינו חשש, כיון שאין נגדרים קבע, רק ע"י מצוה שמתיר כו', כו' נגדרים לפעמים שלא קבע כו', ע"ש. ומ"ש בבית-יעקב שם בשם האריי ש"ע"ס סוד תוויר כל הדר' ציצית לפניו בשעת ק"ש, יש בדבר הילוקים בענין מהימנות, וגם מ"ש בבית-יעקב שג"ל שגם לובש שלית במנהג המענית או בשבת במנהג, היה בלם לפניו ע"פ הסוד — אם עקלה הוא קובל, אך לא ראיתי נוהגין כן: [ב] טוויין לשמן. עב"ט. וע"ש בסי' חס שדעת הט"ו שאע"פ שהקטן אינו כן י"ג רק שהוא בן-דעת להסבין מה שזה אומר לו שישעשע כאשר צוה השם. ובחקי-יעקב שם תוספ עקר

באר היטב

(יג) ב' לפנינים. ואיזה אנשים מקפלין חלק א' מהשלית מאד עד שצנעוה דק ואינו מכסה כלל רק הצנאר, וכונתן שיהיו ב' ציצית לאחריהם, אין זה מן הטבחר, דא"כ אין כאן כסוי גוף אלא כסוי ראש; ויותר טוב כמנהג התוגרמים שהיה מספקת בחצי השלית באופן שמב' העדרים יהיה א' מהציצית לפניו וחלק לאחריו, ט"ז. ובתשובת בית-יעקב סי' צב לא כתב כן, ע"ש: (ח) טוויין לשמן. ואם טון חשו"ו וגדול עומד ע"ג, עין בסימן ת"ס במ"א

הדרך היא בשאלה ע"דף טפי (הגה כמ"ש הט"ו) שמתקלקל בדים את רחב השלית, ונשטט נראה, משום דאז מיד בשעת ברכה מחזיר ב' ציצית לפניו, והחשש שיהיו נגדרים כו' אינו חשש, כיון שאין נגדרים קבע, רק ע"י מצוה שמתיר כו', כו' נגדרים לפעמים שלא קבע כו', ע"ש. ומ"ש בבית-יעקב שם בשם האריי ש"ע"ס סוד תוויר כל הדר' ציצית לפניו בשעת ק"ש, יש בדבר הילוקים בענין מהימנות, וגם מ"ש בבית-יעקב שג"ל שגם לובש שלית במנהג המענית או בשבת במנהג, היה בלם לפניו ע"פ הסוד — אם עקלה הוא קובל, אך לא ראיתי נוהגין כן: [ב] טוויין לשמן. עב"ט. וע"ש בסי' חס שדעת הט"ו שאע"פ שהקטן אינו כן י"ג רק שהוא בן-דעת להסבין מה שזה אומר לו שישעשע כאשר צוה השם. ובחקי-יעקב שם תוספ עקר

משנה ברורה

יא (לד) פטורים. אף שהיה מחזיק אותה בחתיכה קאמה או אמתים ויש כדי לכסות ראשו ורובו של קטן, אפילו הכי פטורים, ועין בבאר הלכה: יב (לה) אף-על-פי שיש להם וכו'. השעם עין בבית-יוסף: (לו) הואיל ואין וכו'. דהנה הבית-יוסף כתב: יש לדרקק במלבושים שלנו שיש להם שתי כנפות סמוך לצנאר ושתי כנפות סמוך לארץ, למה אין מטילין בהם ציצית? ותרין על זה כמה תרועים, ודחה אותם הדרכ"מ משה ואמר הוא טעם להמנהג: דמאחר דמצות ציצית הוא לכתחלה שיהיו שתיים לפניו ושתיים לאחריו, ומלבושים שלנו הם כל הארבע כנפות לפניו ואי אפשר להלבישן בענין אחר, אין חבין בעיצית, וזהו מה שכתב "הואיל ואין כנפיהם עשויים וכו'"; ומלבוש שקורין רא"קו, שמחבר למעלה תחית כגד מרובעת ומנח על כתפו מאחוריו, שקורין קאלנע"ר, פשוט הוא דפטור, שהרי לצד מעלה אין לו כנפות, רק כנפות הקאלנע"ר המנחין לו קצת מאחוריו, ואין זה קרנות, הואיל ואין השני קרנות שמאחוריו מכונות נגד הכנפות שלפניו, עד כאן לשון הדרכ"מ משה. וכתב הפג"א אברהם: יען שהלכה זו רופפת בידי הגאונים ולא מצאו טעם נכון [כי] גם על טעם דרכי-משה יש לפקפק הרבה, כמו שכתב פרי-מגדים, כמו שכתב ירא שמים יעשה הן אחת עגלה, כמו שכתב בית-יוסף בשם הזקנים, וכן דעת הפרי-מגדים ושאר אחרונים. ובפרט בימינו, באותן הבגדים שנהגו מחדש לעשותן פתוח מאחריהם (והוא הבגד הנקרא קאפט"ע⁸), ומצוי הוא כמה פעמים שרוב פתוח, ולפי דברי הדרכ"מ משה ח"ב הוא בעיצית, שהרי שתי כנפות שלאחוריו מכונות כנגד שתי כנפות שלפניו; על-יבן הרצפה לפטר עצמו, מחיב לעשות שם על-יבן-פנים קרן אחת מאותן ארבע כנפות עגלה ותפטר מן הציצית, וכדלעיל בסעיף ט, ועין שם בבאר הלכה. ויותר טוב שיעצל עוד שתי קרנות כדי שתשאר רק בת שלש, כי עתה היא בת ששה: (לז) ושנים לאחריהם. מזה הלשון (לט) נמשך שגגה לאיזה אנשים, שמקפלין חלק אחד מהשלית מאד עד שצנעוה דק ואין מכסה כלל רק הצנאר, וכונתם שיהיו שני ציצית לאחריהם משם על כתפיהם, ואין זה מן הטבחר, דא"כ אין כאן כסוי גוף אלא כסוי ראש; ויותר טוב כמנהג התוגרמים, שהיה מספקת בחצי השלית באופן שמשני העדרין יהיה אחד מהציצית לפניו וחלק לאחריו, דעדרין דלפניו ולאחריו נמי מקרי לפניו ולאחריו, ולכן די בהפסק הדין: א (א) החוטין. לשון הרמב"ם: המוצא חוטי ציצית בשוק, אפילו פסוקים ושוזורים, פסולים, וטרח איניש לעשות חוטיין כעין ציצית, ואם-כ"ן שמו לא נעשה לשם ציצית. והמגיד משנה חולק, וגם בכסף משנה פתח ה'הרמב"ם בתשובה חזר בו אחר-כך, עד כאן לשון הפג"א אברהם. והג"א בבאבוי בסימן שא כתב דהדין הוא עם הרמב"ם כמו שכתב פראשונו, עין שם: (ב) טוויין לשמן. והוא (ב) דבר-תורה, דכתיב "גדילים תעשה לך", לשם חובך: (ג) להקל בנפרץ. דמה דכתיב "מעשה לך" הנינו מטויה ואלף, שאז היא עקר עזרת הגדילים⁹. ועין בפרישה בשם מהר"ל מפאנא שמשכים דלכתחלה יש להתמיר לנפץ לשמה¹⁰: (ד) שיאמר. פפורש, (ז) לא במתקשבה בעלמא; ואפלו בדיעבד¹¹ צריך עיון א' מהני מתקשבה¹². ועין בסימן לב סעיף ח ויט ובחידושי ר' יעקבא אג"ר שם¹³: (ה) בתחלת. ודי כוה (ג) אפלו לוימא אתרא, דסתמא תו לשמה קאי, דכל העושה, על דעת הראשונה עושה¹⁴;

באר הלכה

כשעושים שום עבודת משא, לקנח בהם את הידים, ולצרוז בהם מעות, וליהביא בהם פרות, ולקנחם תדעו וכו', אף-על-פי שנהגין בהם בפתח מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, כיון שהכתמים אינה לך לא חשיבה ולא קרנין "אשר תכסה בה"¹⁵. ולזה השעם האחרון משמע שהסכימו הפג"א אברהם והג"א שהעתיקוהו בבאבוי, ולפי זה נראה, במקומנו שנתפשט מתקש"א כ"כ להעלות כמין חתיכה גדולה של אמה יותר על הכתפים, ואין בזה שום טעם מאלה הטעמים כפי שידוע לנו — שח"כ בעיצית, אף לעצמים אחרים שהביא בבית-יוסף, דאפשר דנדוקא דרך לבישה ולא העלאה¹⁶. או משום דאינו רק לכבוד ולא מפני הקר והחס, אפשר דיש להקל: אף הרבה חולקים על אלו הטעמים, כמבאר בבית-יוסף ובדרכ"מ משה, על-יבן ירא-שמים יעשה קרן אחת עגלה: * הואיל ואין כנפיהם עשויין וכו'. עין במשנה ברורה מה שהעמקנו את דברי הדרכ"מ משה. וכתב פרי-מגדים: אם יבן בספרד א"ק שישושין חתוף לפניו לגמרי ומצד שמאל חתוף גבי, לדעת הדרכ"מ משה אין זה ח"כ בעיצית; ולפטר לגמרי משום זה אין נכון, דמה שאנו צריכין שיהיו שתי הציצית לפנינים ושתיים לאחריהם אינו מעקר הלכה, רק למצוה בעלמא, לכן כדי שיתחייב בעיצית תראה לעשות שתי כנפות מימין ושתיים משמאל ורבו יהיה פתוח רב הנראה לעינים, דאם לא-יבן יש מראית עין בבקבה וציצית: * שיאמר בתחלת השויה. עין במשנה ברורה השעם משום דכל העושה וכו'. וכל-שכן אם יאמר שכל השויה שנתנה יהיה לשם ציצית, כדאי דמנהגי,

שער הציצין

(לט) ט"ו ולבושי-שרד: (כ) פרי-מגדים: (ג) פרי-מגדים והג"א: (א) פרי-מגדים, וכן משמע בשפת זא ע"א, עין שם: תרצה 1. מעיל. 2. צנארן. 3. בגד עליון ופראק.

א מנחות סב, טפה ט כשמואל, הרי"ף וקרא"ש ב מרדכי הלכות ציצית

הלכות ציצית סימן יא

ג הרא"ש

(ו) הטווי שהוא עושה בן לשם ציצית, או * (ז) שיאמר לאשה טווי לי ציצית לטלית'. וְאִם לֹא הָיו טוויין לשמן, פסולים: ב * טָרָאן (ח) נָכְרִי, *וְיִשְׁרָאֵל (ט) עומד על גבו ואומר שיעשה לשמן, להרמב"ם (י) פסול, (יא) להרא"ש כָּשָׁר: הגה (יב) ונוהגין שיסייע הישראל מצט, וכדאיחא לקמן סימן לב סעיף ט ובירורה דעיה

שצרי תשובה

הוכחה חשייו פסול, וה"ה בטובה ליכא הוכחה. ולפי שיטת התוס' במרש נקטן שיש להם דעת קצת כשר בעומר ע"ג ובשטת פסול; ולדעת רבנו יונה דס"ל כיון דאפשר ע"י שליט מהני פננת העומד ע"ג, גם בשוטה כשר, ע"ש. ובמחצית השקל פתב דלהרשב"א במרש נקטן כשר, רק בשוטה פסול, וק"ל. גם שוטה כשר; ולתא, דהרשב"א לא כ"כ רק לשיטת התוספות, ואינה גופתה ס"ל דגם במרש נקטן פסול כ"מ"ש

משנה ברורה

(7) אם לא כשאמר אחר כך בפרוש שהיא עושה שלא לשמה: (ו) הטווי. ואם טוה מצט ואחר כך אמר, (8) לא מהני למה שנטוה כבר, דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו על תחלתו⁽⁸⁾. ואם בתחלה גמ"כ חשב שהיה לשמה אף שלא אמר בפרוש, נראה לי דיש לצדד להקל בזה⁽⁹⁾, דספק ספקא הוא⁽¹⁰⁾: (ז) שיאמר לאשה. רוצה לומר, בתחלת הטויה לכו. והוא הדין (1) אם האשה בעצמה אומרת שהיא טויה לשם ציצית דמתני, וגם נאמנת על כך שאמרה; מה שאין כן בעובד-גלוילים וחרש שוטה נקטן שאינם נאמנים. מומר לתאבון שאין מותרים לעשות ציצית בבגדו, (2) מטר לטוית, ומהימן כשאמר שטויה לשמה⁽¹¹⁾, וכל-שכן אם הוא עובר (3) רק על שאר עברות לתאבון; אבל מומר להקעים, אפיקורוס הוא לכל התורה כלה⁽¹²⁾, ובנדאי (ט) אדעתא דנפשה עבד לכלי עלמא: ב (ח) עובד גלוילים. וטוית חרש שוטה נקטן אם מהני כשישראל גדול עומד על גבם ומלמדם לעשות לשמה, (י) עץ בסימן חס בבית-יוסף שיש פלגתא בזה, ועץ בבאור הלכה שבארנו הסקמת האחרונים בזה: (ט) עומד על גבו. עץ בבאור הלכה שפתבנו דנוקא אם הטויה אינה נמשכת פליפה, אבל אם הטויה נמשכת זמן הרבה, אז נראה דאפילו להרא"ש לא מהני בטה שלמד לעובד-גלוילים בתחלת הטויה שיעשה לשמה; וכל-שכן אם הפסיק בהטויה ואחר כך לזמן אחר התחיל לחזר ולטוית, בנדאי כלי עלמא מודים דאדעתא דנפשה עבד ופסול: (י) פסול. סבירא לה דעובד-גלוילים אדעתא דנפשה עבד, ולא ציית למה שהישראל מצוהו שיעשה לשמה: (יא) להרא"ש כָּשָׁר. ובשעת הדחק כשאיין לו ישראלי שיטויה לשמה (י"א) יש לסמוך על זה, אבל בלאו הכי לא, פי בבאור הגר"א פתב שדעת התוספות והמרדכי גמ"כ להרמב"ם: (יב) ונוהגין שיסייע וכו'. וכל זה להרא"ש, (יג) אבל להרמב"ם לא מהני כל זה⁽¹³⁾. ועין (יג) באחרונים דמסקי דמנהג זה הוא על צד היתר טוב⁽¹⁴⁾, אבל בדיעבד כשר אפילו בלא סיוע כלל להרא"ש, פיון שהישראל עומד על גבו ומלמדוהו לעשות לשמה. ואם אין הישראל עומד על גבו לצוותו, לא מהני הסייע לכלי עלמא, דקמא לן

כמסר"ל, שהיה כן י"ג שנה יום א', וסניו דקטן וגדול ע"ג לא מהני, ונה דעת הרשב"א שהביא הב"י שם, והט"ו שמקל לפי הרשב"א איחא בדעתה פליא מלתא. ונה מופת, דמשמע חס דקטן מקרי עד שיבוא לשני גדלות דומיא דחטיטה וגט, ע"ש. ומ"ש פליא בפלגתא כו', עץ גמלא שכתב; פליא בפלגתא שכתב הב"י סימן חס, ור"ל דהרשב"א שם אומר בחשיו, ע"ש בתשובה דס"ל דבהוכחה פליא מלתא, וכיון דליכא

באור הלכה

ולא צריכין חו להטעם דכל העושה וכו' וכן מוכח דקח"ס ב' ע"ב תורה הא [כו']*: שיאמר לאשה טווי לי וכו'. עץ במשנה ברורה במה שפתבנו רוצה לומר בתחלת הטויה, דכמו דגבי הוא עצמו צריך האמירה בתחלת הפעולה, כן נמי באומר לאשה. וצריך גמ"כ שמהא מחשבה להאשה לשמה, דאם לא-כן מאי מהני אמירת האחרים, שעל-ידיה לא נקרא לשמה אם באמת אין מחשבה לשמה וכו'. והך ונתו לא צריך" שכתב המרדכי רוצה לומר, שאין ישראלי המנהג היותר לא דבור לוין מחשבה, אבל האשה על-ידי פנים צריכה מחשבה בתחלתה לשמה [מכיוון מה"מ בנוע על המדרכין]: * טוואן עבור⁽¹⁵⁾ וכו'. ולענין טוית חרש שוטה נקטן, עץ בסימן חס לענין עשיית מצוה שיש פלגתא בזה בין הפוסקים, והכי נמי בענינו. ועולה שם לדינא לפי הסקמת האחרונים והוא הט"ו ומ"א וא"ר וחי"ו דאם אי אפשר בענין אחר מר בעומד על גבו אפילו על-ידי עניים, וכל-שכן על-ידי חרש שוטה נקטן, אבל בתחלתה של החמירי שלא לעשות על-ידי עבורים וחרש שוטה נקטן אפילו עומד על גבו⁽¹⁶⁾. וחרש מקרי שאינו שומע ואינו מדבר; ושוטה, עין יורה דעיה סימן א; נקטן והוא עד שיעשה ברמז, והטוה היא עד בת י"ב (א"ר וח"י ופמ"ג שם דלא כט"ו)]. וכלא עומד על גבו פסול בכל בני אפלו בדיעבד. ועין בתשובת משפנת-יעקב [ס' כאן] שהוכיח מדברי התוספות דעומד על גבו אינו נקרא באומר לו פעם אחת קרם העשיה, רק צריך להחיותו בכל שעה שלא יסית דעתו כלל, אבל כל שאינו עומד על גבו ומתחירו ממיר, לכלי עלמא אין לו כונה כלל. ומכלל זה נמצאו למדין שאומן הנוהגין למן לגרות קטנות לטוית ציצית, וסומכין על זה שאומרים להם לטוית לשמה, לא הועילו כלום, והציעות פסולות מן התורה לדברי הכל, עץ שם, וכן משמע מדברי ח"י אדם, עץ שם. ורע עוד, דבטויה לשמה בין שהיא דבר-מורה, מוכח לדברי הפרי-מגדים שם בסימן חס דאין למן לטוית אפילו לצד כן י"ג וכן לגנדה פת י"ב כל זמן שלא דעין שהביאו שמי שערות⁽¹⁷⁾; אף בדיעבד נראה לי שאפשר דאין להתמיר, דסקינן אחזקה ורביא ועץ בסימן לט בשערי-תשובה שהקל שם בשם הנוהג ביהודה, ועץ שם בבאור הלכה⁽¹⁸⁾. ובשדול עומד עליהם ומלמדם לעשות לשמה, נראה דיש להקל בזה להתחלה: * וישראל עומד על גבו וכו'. עין בכיתו"ש שלמד זה מדין עבור, שהכשיר הרא"ש ביישראל עומד על גבו. ועין בגדול מרכבה כותוש"י עקיבא אינך שאר אחרונים שמתוה על הכיתו"ס, דהלא טעם הרא"ש שחלק בין גט למילה ועבוד, משום דגט דבעינן שיקחב כל תוך הגט לשמה, ונה לא יעשה, אבל בעבור לא בעינן אלא בתחלת העבוד כשישיים העורות לתוך הסיר שיאמר אז אני עושה כך לשם ספר-תורה, ונה יעשה העכורים לשם ישראל כשיאמר לו עשה כך; וכן במילה, כיון דכרגע הוא עושה, ונא יעשה אדעתא דיישראל מה שיאמר לו; וכן דעת בעל העטור דסי' בעכו"ם שיעבדו לשמן, עד כאן לשון הרא"ש בהלכות ספר-תורה. אם-כן לפי זה לא ישקל אפי טוית ציצית, דכל טויה וטויה מלתא באפי נפשה היא. וביותר יפלא בעיני על היתו"ס, דהלא הרא"ש הביא ראה לדבריו מדברי בעל העטור שדבר כונה, ובתורה גופת פוסק לענין דלא מהני על-ידי עכו"ם אף אם ישראל עומד על גבו, ולמד זה מגט, עץ שם בכדוריו בהלכות ציצית שכתב כן בפרוש; הרי דלא יתירא שימשוה טויה לעבוד. אמנם מדברי הגר"א בבאורו שהראה מקור להשלים-ערך שכתב דלהרא"ש כשר, ונה לשונו בהמשכתו; וכתב הרא"ש בהלכות ספר-תורה; והטעם, דלא נמי לגט, דשם בעינן כל התוך לשמה, מה שאין כן במילה וספר-תורה וציצית וכיוצא, שאין צריך אלא בתחלה, פיון דרגע הוא, עושה אדעתא דיישראל, עד כאן לשונו. ובאמת לא נזכר כלל בהרא"ש לענין ציצית, משמע מנה שהוא סובר דמה שכתב לענין מילה יפיון דרגע הוא לא נזקא, אלא דכדבר שאין נמשך זמן הרבה כעין גט, הוא עושה אדעתא דיישראל; על-כן טוית ציצית לטלית נמי, שאין נמשכת אלא רגעים אחדים, מהני עומד על גבו ומה שכתב הגר"א שאין צריך אלא בתחלה, רוצה לומר, פיון דאין נמשכת הטויה אלא מצט, מהני לזה המחשבה שחשב בתחלת הטויה, דלא אסת דעתה עזר המחשבה ההיא, מה שאין כן בגט]. ואם-כן לפי זה נאם נמשכת הטויה זמן הרבה, נראה דלכלי עלמא לא מהני בעומד על גבו; ואין לומר דיאמר לאינו-יהודי עדו הפעם שיעשה לשמה ועוד הפעם, אם-כן אפילו בלא נמשך באפן זה, והמשנה סתמא קאמר, וכל-פרטך דלא ציית לה באפן זה, אם-כן הכי נמי בטויה, היוצא מנה, דהשלים-ערך לא הקל להרא"ש בעומד על גבו כי אם באינה נמשכת הטויה זמן הרבה⁽¹⁹⁾, וכעין שכתב לעיל מנה טווי לי ציצית לטלית, אף דשם האי לשנא לא נזקא, דהוא הדין אם טויה עכו"ל כל היום, אף על-פרטך הרי חזינו דהשלים-ערך לא מוגי בטויה הנמשכת כל היום, עין בומננו בהפארק"י.

תרמוד: 1 בתי תרושת.

שער הציון

(7) פרי-מגדים: (8) פרי-מגדים וכן מוכח מבאור הגר"א, ע"ש: (9) פרי-מגדים. ובכעו"ם משמע מדברי הפרי-מגדים לקמן בסימן לט שאפילו אמר בפרוש בכתובת התפלין שעושה לשמה לא מהני, דלקמא אין פוי ולבו שוין, ואם-כן לכאורה הכי נמי בטויה פסול כל זמן שאין אחר עומד על גבו ומלמדוהו לזה. ואולי דיש לחלק כי שם לא מהני עומד על גבו דמיי לגט לכן גם זה לא מהני, מה שאין כן בענינו להרא"ש, ועץ: (10) פרי-מגדים: (11) מוכח מלקמן סימן לט במגן-אברהם: (12) פרי-מגדים בסימן חס: (13) מגן-אברהם: (14) ח"י אדם: (15) בסימן לב: (16) מגן-אברהם שם והגר"א:

הלכות ציצית סימן יא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

ואם טנה מעט ואתר-כף אָמַר, לא מהגי למה שנטנה כָּבֵד, דַּסְפוּקֵי מַסְפָּקָא לָן אִי אָמְרִינן הוֹכִיחַ סוּפוּ עַל תְּחִלְתּוֹ⁽⁸⁾.

8) ואם פירק את החוטים עד שלא נשאר כלל חלק טווי מהטויה הראשונה, ולאחר מכן שב וטוואן לשמן, צידד בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' עו) להכשיר. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ו), והוסיף, שלמרות שאם מפרקם לגמרי הרי זה מועיל, מי"מ אין להתיר לסוחרים לעשות כן, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ד סי' ה) שאם מבטל את כל הטויה הראשונה הרי זה מועיל. אמנם בהג"ה בשו"ת מהרש"ג שם כתבו שחור בו מהיתרו זה.

[משנ"ב שם]

ואם בתחלה גָּסַפְן תִּשְׁבַּח שִׁיחָה לְשִׁמָּה אָף שֶׁלֹּא אָמַר בְּפִרוּשׁ, נִרְאֶה לִי דִּישׁ לְצַדֵּד לְהִקְלֵל בְּנֵהוּ⁽⁹⁾, דַּסְפֵּק סַפְקָא וְרֵא⁽¹⁰⁾.

9) משמע שכיון שהוא ספק ספיקא יש לברך עליו, וכן לענין ספק ספיקא בספירת העומר כתב לקמן (סי' תפט ס"ק לח) שמברך [וראה מה שכתבנו שם]. וכן לגבי ספק ספיקא בקריאת המגילה, כתב בשע"צ לקמן (סי' תרצא ס"ק ט) בשם הלבושי שרד שיכול לברך. אמנם, לענין חיוב ברכה אחרונה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' רטו ס"ק ב) בשם החיי אדם והפמ"ג שאף מי שיש לו ספק ספיקא, כגון המסתפק אם אבל שיעור כזית או לא, וגם לפי הצד שלא אבל כזית מסתפק כיון שאכל 'בריה' שזאת ההלכה כדעת הפוסקים שצריך לברך על כך ברכה אחרונה, הדין הוא שלא יברך מספק [וראה מה שכתב בשע"צ לקמן סי' רז ס"ק ו] ובמה שכתבנו שם]. וכן לענין ספק ספיקא בברכת על נטילת ידים, כתב בביה"ל לעיל (סי' ז ס"א ד"ה להתפלל) בשם הארצות החיים שהדין כן.

10) כאן סתם שדין הוכיח סופו על תחילתו נחשב כספק, ומועיל לצרפו לענין ספק ספיקא (עבודת ה' וכו') וכן משמע ממה שכתב בביה"ל לקמן (סי' לב ס"ח ד"ה בתחלת העבודה) לענין עיבוד הקלף לתפילין. אמנם, לענין מי שתחב חוטים בבגד שלא לשמן, וקשרם לשמן, כתב בביה"ל לקמן (סי' יד ס"ב ד"ה לא יברך) שאף על פי שלבאורה כשר מדין ספק ספיקא, שזאת לא צריך לשמה בהטלת הציצית, ואף אם צריך לשמה, שזאת אומרים הוכיח סופו על תחילתו, מי"מ יש לומר שכיון שיש פוסקים שסוברים שלא אומרים הוכיח סופו על תחילתו, אין כאן אלא ספק אחד, וראה שם שנשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ז]

מומַר לְתַאבְּוֹן שְׁאִין מְטְרִינָה לְעִשׂוֹת צִיצִית בְּבִגְדוֹ, מְתַר לְטוֹת, וּמְהִימֵן בְּשִׁאמֵר שֶׁטְנָה לְשִׁמָּה⁽¹¹⁾.

11) ומי שיש לפניו היתר ואיסור, כגון שיש לפניו בגד אחד עם ציצית ובגד אחר בלי ציצית, ואף על פי שאין לו טירחה לקחת את זה או את זה, מי"מ אינו מקפיד לקחת את ההיתר דוקא, אלא לוקח מן הבא בידו, כתב בביה"ל לקמן (סי' לט ס"א ד"ה או מומר) שעדיין אינו בכלל מומר להכעיס, עד אשר יניח את ההיתר ויקח את האיסור בדוקא. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב שם]

אָבֵל מוּמַר לְהִכְעִיס, אֶפְיִקוּרוֹס הוּא לְכָל הַתּוֹרָה בְּלֵה⁽¹²⁾.

12) וכן לגבי מי שמומר לחלל שבת בפרהסיא, כתב לקמן (סי' לט ס"ק ו) שנחשב הוא כמומר לכל התורה. ומי נחשב כמומר לחלל שבת בפרהסיא, וכן לגבי מחללי שבת בזמנינו האם נחשבים הם כמומרים או כתינוקות שנשבו, ראה מה שכתבנו לקמן סי' תקיב ס"ק ב.

[משנ"ב ס"ק יב]

וְכָל זֶה לְהִרְאֵשׁ, אָבֵל לְהִרְמִיבֵם לֹא מְהִינֵי כָּל זֶה⁽¹³⁾.

13) ואם התחיל הישראל את הטויה, כתב החזו"א (אורח סי' ו ס"ק ז) שיכול הנכרי להמשיכה משום ססתמא לשמה, וכתב שאפשר שכן הוא הדין אף לדעת הרמב"ם. ובשיטת המשנ"ב, ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק ה.

[משנ"ב שם]

וְעֵינֵן בְּאַתְרוּגִּים דַּמְסָקֵי דַּמְנֵהָג זֶה הוּא עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב⁽¹⁴⁾.

14) ובטעם מנהג זה כתב החזו"א (אורח סי' ו ס"ק י), שכיון שמחשבת 'לשמה' של הבעלים אינה מועילה אלא צריך מחשבת 'לשמה' של האדם העובד, מועיל הסיוע להחשיב את הישראל כעובד. ומה שמקילים מעיקר הדין אף בלא סיוע הישראל, הרי זה משום שתחילת עשיית הנכרי מתייחסת אל הישראל המצווה, ונחשבת היא כמעשיו.

[ביה"ל ד"ה טוואן עומ"ם]

טוֹאֵן עֵבֶר⁽¹⁵⁾ וְכוּ', אָבֵל לְתַחֲלָה יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְעִשׂוֹת עַל-יְדֵי עֵבֶר וְחֻשׁ שֶׁטְנָה נִקְטָן אֶפְלוּ עוֹמֵד עַל גְּבוּלוֹ⁽¹⁶⁾ וְכוּ', כָּל זְמַן שֶׁלֹּא יִדְעִינן שֶׁהִבְיֵאוּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת⁽¹⁷⁾ וְכוּ', עֵין בְּסִימֵן לֹט בְּשַׁעֲרֵי-הַשְּׂוֹכָה שֶׁהִקְלֵ שֵׁם בְּשֵׁם הַנּוֹדֵעַ בִּיהוּדָה, [עֵינֵן שֵׁם בְּבִאוֹר הַלְלָה⁽¹⁸⁾].

15) ולענין טויה על ידי מכונה, כתב החזו"א (אורח סי' ו ס"ק י ד"ה ונראה דאי"צ) שכיון שתחילת העשיה היא על ידי אדם במה שמסיר את ה'מונע' של הפעולה ונעשית לשמה, אף על פי שהמשך פעולת המכונה אינה מתייחסת אליו, מי"מ נחשב הדבר כ'סתמא לשמה'; וכן כתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג סי' סט אות ה) בשם תשובת חסד לאברהם (מהדורת אורח סי' ג). ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' צו-צז) האריך ברעות המקילים והמחמירים, והוסיף חשש נוסף, שמצוי בבתי הטויה שאין מניחים לגעת במכונות אלא לנכרים הבקאים העובדים שם, והרבה פעמים כשנפסק הזרם, חוזרים הם ומחברים את הזרם בעצמם, ונמצא שנעשו בטוית נכרי, שלשיטת הרמב"ם לא מועיל אף אם עומד הישראל ומלמדו לשמה, ולכן הסיק ששומר נפשו ירחק מזה. מאידך, בשו"ת אור לציון (ח"א סי' ב) כתב שטויה על ידי מכונה אינה נעשית לשמה, ואף אם יאמר בתחילה שעושה זאת לשמה לא יועיל, כיון שבכל רגע ורגע זו עשיה חדשה, ואף לפי דעת החזו"א אין להתיר אלא במכונה שטווה בכל הפעלה רק חוט אחד, אבל במכונה שלאחר שנמרה לטוות חוט אחד מתחילה לטוות חוט אחר, לא הועילה כוונתו רק לחוט הראשון, אבל שאר החוטים פוסלים.

16) ובמשנ"ב לקמן (סי' יד ס"ק ד, ובביה"ל שם ס"א ד"ה וטוב) כתב בשם ארצות החיים לגבי קטן שיש להקל בזה לכתחילה, ותמה עליו.

17) ובטעם הדבר שלענין דברים שהם מדאורייתא לא סומכים על החזקה שקטן המניע לכלל שנים מביא שתי שערות, כתב במשנ"ב לקמן (סי' נה ס"ק לא) בשם הפמ"ג שמיעוט המצוי אינם מביאים שתי שערות כשהגיעו לכלל שנים, ולכן החמירו חכמים לענין דאורייתא לחוש למיעוט [וראה עוד שם בס"ק מ].

18) ששם (סי' א ד"ה או קטן) כתב, לענין פרשיות תפילין שנכתבו על ידי נער בר מצוה ואין בידו לבודקו אם הביא שתי שערות, שצריך עיון למעשה, כיון שהנודע ביהודה והפמ"ג מכשירים, ומאידך הרעק"א והישועות יעקב פוסלים.

[ביה"ל ד"ה ישראל]

דַּהֲשִׁלְתוּן-עֵרוֹף לֹא הִקְלֵ לְהִרְאֵשׁ בְּעוֹמֵד עַל גְּבוּי פִי אִם בְּאֵינָה נִמְשַׁכֵּת הַטּוֹיָה זְמַן הַרְבֵּה⁽¹⁹⁾.

19) והחזו"א ביאר (אורח סי' ו ס"ק י), שהחילוק בין מילה לגט אינו במשך זמן העשיה, אלא בדין 'סתמא לשמה', שבגט אין אומרים שמחשבת ה'לשמה' הראשונה של הישראל מועילה להחשיב את כל הכתיבה כ'סתמא לשמה', כיון שכל רגע מן הכתיבה ראוי להרטה מן הגרושין, מה שאין כן בעיבוד ומילה, שכל המשך הפעולה נחשב כ'סתמא לשמה'; מכאן שמחשבתו הראשונה של הישראל, ולפי זה כתב, שאם התחיל הישראל עצמו את הטויה, או אפילו עמד הישראל על גבי הנכרי בתחילת הטויה וציווה לעשותה לשמה, יכול הנכרי להמשיך את הטויה אפילו זמן רב.

הִלְכוֹת צִיצִית סִימָן י"א

כ באר הגולה

סימן רעא גפי תפלין וספר-תורה: (יג) ***וְצִיצִיכִין** (יד) **שְׁזִינְהוּ**, וְשִׁיחֵיו (ז) [ז] **שְׁזוּרִין** (טו) ***לְשִׁמָּן** ג' האם נתפסקו משְׁזִינְתָן (טז) ***וְנִעְשׂוּ שֵׁשֶׁה-עָשָׂר, קְשָׁרִים**, *וְהוּא שֵׁשֶׁשְׁתֵּי בַשּׁוּזָר (יז) **כְּדֵי עֲנִיבָה**: (הגה) ולכתחלה (יח) טוב לקשר החוטי (ג) למטה, כדלקמן בסעיף יד בסיומן זה) (כ"י בשם הרוקח): **ד' יֵאָרְף החוטים**

ו קנחות לט, מא, לפרוש הרא"ש והרמב"ם כפרק א מהלכות (תפלין) (ציצית)

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

ה"ה בשמו, וגם לךבריו לא הו"ל להמג"א לכתב רק שוטף לכו, אף באמת המג"א כון לפלגת הרשב"א דפסול בחשי' וכמ"ש: [ז] **שְׁזוּרִין**, עכ"ט. וכתב במח"ב בשם מור וקציעה, שאם אינו מוצא אחרים והוא שעת הדק, יכול לסמך להכשיר. וגם הנ"צ וא"ר מכשירין כדבעד. וכתב הבאר-עשוק סי' נא: מי שעושה חוטי ציצית שהם שמונה חוטין בקיים בכל חוטי, שהם ס"ד בכל כנף, אין מוחין בכידי:

בְּאֵר הַחֲלָה

ולפי זה יש לישב קצת הקשיא הגולה הנ"ל מבעל העשור, דאפשר שהוא מורי במשך זמן הרבה: * **וְצִיצִיכִין שְׁזִינְהוּ**. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו שיקפלו לשנים, הכי מוכח מסתימת לשון ה"ר"ן סוף פרק קמא דביצה, וכן מוכח מלשון הגמרא ערוכין צו עמוד ב' ודלקא אדעתא דשפתא דגלימא דעסיניה, שפרושו 'כפליניהו', כידוע. ועין בט"ז בסעיף קטן ב שפרש על הא דספרי: תלמוד לומר פתיל תכלת, טורי ושזור קצין פתילה (והוא מהגה"מ). ולכאורה יקשה על זה מיקא דף עב עמוד א בגמרא: תלמוד לומר פתיל פתילים, הרי כאן ד', ועין שם בפרוש רש"י ותוספות שהוא על-ידי קציעה, ואם היה על-ידי כפילה ושזורה לשנים אס"פ היה שמונה חוטין; אם לא הנימא דסובר השזירה היטב אפלו בלי תכפלת החוט גס"פ בכלל שזירה הוא, וזהו דבר חדש. אמנם לפי מה דמשמע בהראב"ד שם דהיה להם הנקרא בספרי: דילפינן תכלת ממשכן דהיה שם שזירה, ניחא הפל, דהתם פתילה לאו שזור הוא. ועל-פלפנים לכל הפוסקים ד' שיהיה שזור לשנים. ועין בארצות-התיים שהביא ד"ש אומרים דלמנוה מן המבקר טוב שיהיה כל חוט כפול לשמונה²⁰. ואולם באמת ממה אני על המהדרין לקנות דוקא כפול לשמונה, שהוא על-פלפנים רק למנוה מן המבקר לכלי עלמא. הלא יותר ראוי להם לכתחלה להדר על הציצית לידע אם הם טוהים ושזורים לשמה כדין על-ידי ישראל, כי יש מקומות שסומכין לטוה ציצית על-ידי גוי בצווי ישראל, וכי האי גונא קולות. ועין בסיומן זה במשנה ברורה סעיף קטן לו ו'. נספיקתי אם היו שזורים לשנים שלא לשמה ואחר-כך שזנם העלת-שמ"ל לשמה או להפך²¹, מי אזלינן בטר שזירה בתרא או קמא, וצריך עיון: * **לְשִׁמָּן**. עין במשנה ברורה, והוא מדברי הגר"א; אס"פ משמע שהוא דבר-תורה. וכן מצד הפריימג"דים שהוא דבר-תורה. והפ"ח והנפלת-צ"ב והאליה רבה מקלין בדריעבד אף בלי שזירה, אף אין לסמך על זה, כי רבו החולקין על זה, כי הגה מהר"ן והנפריימג"ד והשלחן-ערוך סעיף ג מוכח בהדיא בשזירה מעכב, וכן כתב העלת-תמיד בהדיא בסעיף ג, וכן מוכח מהנתייבאם דהנדרג-התיים ושלשון שלמה ארצות-התיים. ומה שכתב רש"י לוחות רבה לוחות ראית העלת-תמיד, המענין בג"י ובדברי הבית-יוסף: ראה להדיא דהדין עם העלת-תמיד, ע"ש; גם כבר השיג עליו הפריימג"דים בכמה ראיות נכוחות. אף מה שהוכיח הפריימג"דים מהלבוש שסובר גס"פ בהנפלת-צ"ב, המענין בבית-יוסף ובבלבוש ראה להפסו, כי הדיע' המסקמת פתח סתמא והתחזיקה בשם יש אומרים, כידוע. ואם היו שזורין אף שלא היו לשמן, יש לעין בדבר, דאף דמדברי העלת-תמיד והפגן-אברהם והגר"א משמע שהוא לעכובא, וכן התייבאם והשלחן-שלמה העתיקו את דברי הפגן-אברהם להלכה, מפל מקום אפשר דיש לסמך בזה בשעת הדק על המקלין הנ"ל לענין לשמה, וכן הנדרג-התיים והארצות-התיים העתיקו את דברי

בְּאֵר הַיִּטָּב

ובט"ז מש"ש: (ז) **שְׁזוּרִין לְשִׁמָּן**. ואפלו בדריעבד פסול אם לא היו שזורין לשמן, מ"א: (ג) **לְמִטָּה**. ובציצית של רבנו שלמה מולכו לא היו קשרים. וכתב מ"א: וכן שמעתי, דה"י כמוסרף על הקשרים, ובפרט אם הם שזורים מְשֶׁה עָבָה, דהינה בתחלה שזור ב' חוטין ואח"כ עשוי מְשֶׁה עָבָה מארבעה

מִשְׁנֵה בְּרוּחַ

מסיע אין בו ממש: (יג) **וְצִיצִיכִין**. אחוטי ציצית דעלמא קאי ולא אשונאן עכו"ם, (יד) דשם לא מהיגי להפסולין אפלו אם שזרן אחר-כך ישראל לשמן: (יד) **שְׁזִינְהוּ**. הינו שיקפלום אחר הטוה לשנים וישזרם; (טו) ואם כפל כל חוט לשמונה ושזרו גס"פ, לית לן בה. וטעם להשזירה, דתנא בספרי: 'וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית', שומע אני יעשה ציצית כמות שהוא? תלמוד לומר 'וְנִתְּנָהוּ עַל צִיצִית הַנֶּהֱפֵךְ פְּתִילֵי תְּכֵלֶת', בטורי ושזור (פרוש, ענין משכן דה"י שזור; אי נמי, דהתם פתילה היא שזורה); אין לי אלא תכלת, לכן מנזן? אמרה תורה: תן תכלת תן לכן, מה תכלת טווי ושזור אף לכן טווי ושזור. ועין בבאור הלכה: (טו) **לְשִׁמָּן**. דמטוה ואילך (טו) הוא הכל בכלל עשייה דקומא לן דצריך לשמה. וכתב הפגן-אברהם דאף בדריעבד מעכב אם לא היו שזורין לשמן, וכן משמע מבאור הגר"א; ויש מקלין בדריעבד אף בלתי שזירה. ועין בבאור הלכה שבארנו דאין לסמך על זה, אף אם השזירה הנה סתמא יש להקל בדריעבד, כיון דהטוה הנה לשמה, וכל העושה על דעת הראשונה הוא עושה: **ג' (טז) וְנִעְשׂוּ שֵׁשֶׁה-עָשָׂר**. פרוש, שנתפרק כל השמונה חוטין. ולרובותא דרישא נקטה, אבל הוא הדין אם נתפרק שני חוטין ונעשו ארבעה גס"פ בעינין שישתפר כדי עניבה, דאי לאו הכי פסול, דה"י כמו שנתקרו לו שני חוטין בציציותיו, דפסול אם לא דקב בשעת עשייה שיהיה לעולם ארבעה ראשים מצד אחד, וכדלקמן בריש סימן יב: (יז) **כְּדֵי עֲנִיבָה**. ואף-על-גב דיש פוסלין אם נפסקו קלן אפלו נשתפר כדי עניבה, כמ"ש סימן יב, מפל מקום בשזירה סומכין אדעה ראשונה דהלקתא קתה, כמו שפסק שם [מ"א ופמ"ג, עיי"ש]. ודע עוד, דהשלחן-ערוך מורי דוקא בשזור כל חוט לשנים, אבל אם כפול ושזור לארבעה או לשמונה, כמו שמצוי בזמננו, ונתפרקו לששה-עשר, אפלו אם לא נשתפר כדי עניבה קשר, דהא על-פלפנים נשאר החוטין שזור לשנים. ולענין 'כל תוסיף' עין בבאור הלכה: (יח) **טוב לקשר**. ויש אומרים דאדרבה יותר טוב שלא לקשר²², וכן כן להחמיר אם הם שזורים יפה, ולא שכיח שיתפרקו²⁴ [ממ"א בס"כ כ"ג ופמ"ג,

האליה רבה הנ"ל לענין לשמה, וכן בשגריי-תשובה בשם מור וקציעה, והפריימג"דים גס"פ מסתפק לענין לשמה, ע"ש. ודע עוד, דנראה לי פשוט, דאף לדעת הפוסקים בשזירה לענין לשמה, הינו דוקא בפרוש דלא לשמן, אבל בסתמא, אם מי ששנה בעצמו שזרן, יש לומר בזה דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, אף והוא שמי פגלות²⁵; וראה לזה מדברי התוספות בנכחים דף ב עמוד ב בדבור המתחיל הא לשם וכי, דפרשו דאין המג"א לענין שמי עבודות, שחטיה וקבלה, ואפלו הכי מסיק שם הגמרא דאף אם נימא דהתם וזכחים לאו לשמן הו עומדין אפלו הכי קשר הנקרבן אם חשב בשחיטה לשם פסח וקבלה סתמא, משום דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה; והכי נמי בעניננו, אף דהתם חוטין לאו לשם ציצית עשוין, היכא דזון מתחלה בפרוש לשמן, תו ה"י סתם שזירה גס"פ לשמן, דהתם תד ענינא הוא, דהתם נפקא לן בגמרא דתוספות עבודות צריכין להיות לשמן מקרא ד'וישחטו' פסח²⁶, שיהא כל עשוייה לשם פסח, והכא נמי נפקא לן מקרא ד'ודולים תעשה לך' לשם חובב, בין הטוה בין השזירה, והכל הוא בכלל עשייה, כמו שכתב הגר"א. ונאף לפי מה שדחו התוספות שם פרוש זה מפני דאבשי לן שם בפסחים אי בעובדה אחת תנן וכו', על-פלפנים לא דחו משום דלא שזרן בזה 'כל העושה' וכו', רק משעמא אחרנא. ואף דהפגן-אברהם פתח 'אם לא היו שזורים לשמן פסול, ולא כתב 'אם היו שזורים שלא לשמן, משמע דאף בהתם פסול — אפשר דלאו בדוקא נקט; אי נמי, היכא דהשזור לא היה בעצמו הטוה, דלא שזרן בזה 'כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה', כמו שכתב בספר משנת-אברהם בסיומן יט סעיף כג לענין כתיבת פסח²⁷: * **וְנִעְשׂוּ שֵׁשֶׁה-עָשָׂר**. עין במשנה ברורה. ואם נתפרק לו חוט אחד לשנים ולא נשאר כדי עניבה, כדבא"י פ"ד א"י ע"ב על כל תוסיף²⁸ יאמר בפרוש²⁹ דלא ניחא לה בתוספות²⁷, או שיתקף להמותר וישאר רק שמונה חוטין [פמ"ג בא"י ס"ק ג]. אם נפסק השזירה בחוט במקום הנקב אפשר דכשר²⁸, דהא באמת לא נפסק החוט באותו מקום, רק דנתקרו לו שם שזירה. ועין: אחר-כך מצאתי שבענין זה מסתפק הפריימג"דים בסוף סימן יב, במשבות-זב, לענין אם נפסק השזירה במקום סיים הגדול ולמטה השזירה קנס: * והוא וכו' **כדי עניבה**. ובכל זה הכי פסול. ונראה דאפולק לשזרם לא ירצה אחר-כך לשזרם לא מהני, משום תעשה ולא מן העשוי, וכעין מה דסבירא לה

שְׁעַר הַצִּיצִיּוֹן

(י) בית-יוסף: (טו) הרמב"ם: (טז) הגר"א: